

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUKLARA KİTAP OKUMA ETKİNLİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Şirin YILMAZ¹
Tuğçe TURGUNER²

Özet

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara kitap okuma etkinlikleri hakkında görüşlerini açığa çıkarmaktır. Çalışma, nitel araştırma yönteminden biri olan durum çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırmaya Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde görev yapan 10 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Katılımcı öğretmenler aktif çalışma ortamında olup, 1-15 yıllık tecrübeye sahiptirler. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme soruları kullanılmıştır. Geliştirilen görüşme soruları okul öncesi ve Türkçe eğitimi alanlarında uzman akademisyen görüşlerine sunulmuştur ve gelen geri dönüşlere göre nihai haline getirilmiştir. Çalışmada verilerin toplanması görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde her bir görüşme yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür. Kitap okumanın ve kitap okuma etkinliklerinin, etkileşimli kitap okumanın önemi araştırılarak, öğretmenlerin yaptığı gözlemler ile detaylı bilgi sahibi olunmuştur. Sorulara verilen yanıtların tarafsız ve açık olabilmesi amacı ile görüşme esnasında rahat ve güvenilir bir ortam oluşturulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiş, tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre etkileşimli kitap okuma hakkında öğretmenlerin bilgi düzeyleri ve bakış açılarının öğrenciler üzerinde etkililiği arttırdığı, kitap okuma etkinliklerini belli bir düzende devam ettiren öğretmenlerin, çocuklardaki değişimleri, çocukların duygularını, soru sorma becerilerini daha rahat fark ettiklerini ortaya çıkardığı, genel olarak kitap okuma etkinlikleri çocuklar tarafından sevilen etkinlikler olsa da öğretmenin kitaba bakış açısının çocukları motive edici yönde etkilediği ortaya çıkardığı, öğretmenlerin, çocuklara kitap okuma etkinliklerinde okudukları kitap çeşitliliğine göre de çocuklarda kitaba karşı istek ve merakın arttığı bulgularına varılmıştır.

¹Dr., sirinyilmaz87@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0238-8550

²Öğretmen, tugceturguner@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3093-7833

Doi: 10.17932/IAU.EFD.2015.013/efd_v08i2005

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, kitap okuma etkinlikleri, etkileşimli kitap okuma, durum çalışması.

VIEWS OF PRE-SCHOOL TEACHERS ON BOOK READING ACTIVITIES FOR CHILDREN

Abstract

The aim of this research is to reveal the views of preschool teachers about reading activities to children. The study was conducted as a case study, which is one of the qualitative research methods. Ten preschool teachers working in various cities of Turkey participated in the research. Participating teachers are in an active working environment and have 1 to 15 years of experience. Interview questions developed by the researchers were used as data collection tool. The developed interview questions were presented to the opinions of expert academicians in the fields of pre-school and Turkish education and were finalized according to the feedback received. Data collection in the study was carried out by interview technique. During the data collection process, each interview took approximately 30-45 minutes. The importance of reading books and reading activities, interactive book reading was investigated, and detailed information was obtained with the observations made by the teachers. In order to ensure that the answers given to the questions are impartial and clear, a comfortable and reliable environment has been created during the interview. The data obtained were analyzed by content analysis and presented through tables. According to the results of the research, it was revealed that the knowledge levels and perspectives of the teachers about interactive book reading increased the effectiveness on the students, that the teachers who continued the book reading activities in a certain order noticed the changes in the children, the children's feelings, questioning skills, and the book reading activities in general. Although there are activities loved by children, it was found that the teacher's point of view on the book affects children in a motivating way, and according to the variety of books that teachers read in children's book reading activities, it was found that children's desire and curiosity about the book increased.

Keywords: *Preschool education, preschool teacher, book reading activities, interactive book reading, case study.*

1.GİRİŞ

Okul öncesi çağı insanın gelişimi ve geleceği için büyük önem arz eden bir dönemdir. Zihinsel gelişimin en yüksek olduğu okul öncesi eğitim döneminde yapılan etkili bir eğitim çocuğun odaklı, başarılı, yaratıcı bir birey olmasını sağlarken, bu dönemi doğru değerlendirmek onun geleceğine katkı sağlar. Dünya çapında okul öncesi eğitimin öneminin vurgulanması ve yapılan çalışmalarda çocukların zihinsel, fiziksel, duygusal açıdan başarılı ve kendini tanıyan iyi bir birey olarak gelişmesi hedeflenmektedir. Ülkemizde ise bu hedeflerin yanı sıra, okul öncesi eğitimden beklenenlerden biri olan “ilkokula geçiş sürecine hazırlama” daha fazla ön plana çıkmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Okul öncesi eğitim, çocuklara ilköğretime başlamadan önce okulun çocuktan beklentilerine yönelik deneyim edinmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla okul öncesi eğitim alan bir çocuk, aile ortamından ilk defa ayrılır ve sosyal bir ortama girer. İlköğretim ortamına girdiğinde, bu ortamda sahip olması gereken, kurallara uyma, kendini tanıma ve tanıtma, duygu ve düşüncelerini uygun bir dille ifade etme, karşısındakini dinleme ve anlama, arkadaşlık kurma vb. sosyal becerileri kazanmış olarak gelir. Ayrıca okuma-yazmaya başlaması için gereken temel kas becerileri, kalem tutma, çizgiler çizme, boyama, kesme-yapıştırma, dinlediğini anlama gibi okuma-yazmaya hazırlık becerilerini kazanmaya yönelik etkinlikler de okul öncesi eğitim kurumunda çocuğa kazandırılmaktadır. Elbette ki sadece ilkokula başlama sürecini kolaylaştırma olarak düşünülmeden, çocuğun geleceğine etki edecek erken çocukluk dönemi çağında kazandırılması hedeflenen davranışlara ve gelişime odaklanmak uzun vadede daha etkilidir (Acar Şengül, 2019). Okul öncesi eğitim alan çocuk duyuşsal, bilişsel ve psiko-motor alanlarda kendisinden beklenen temel becerileri kazanmaktadır. Çocukların keşfetmek, araştırmak ve öğrenmek için doğal bir meyilleri vardır. Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve ömür boyu devam eder. Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren, daha okul hayatına adım atmadan çok daha önce, öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir istek duyarlar. Aktif bir şekilde çevrelerini keşfederler, çevrelerindekiyle iletişim kurmayı öğrenirler ve çevrelerinde gördükleri şeylere dair kendi fikirlerini oluşturmaya başlarlar. Okul öncesi dönem aynı zamanda beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en fazla ve hızlı yaşandığı dönemdir. Bu sebeple erken yaşlarda çocuğun gelişimi için atılan adım çok önemlidir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve motor gelişimi için sağlam bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem ya da erken çocuk-

luk olarak adlandırdığımız yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve dil, bilişsel, sosyal-duygusal ve motor gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla ilerleme kaydederek olgunlaşırlar. Böylece çocuğun kendini tanımasını ve gerçekleştirmesini, aynı zamanda toplumun üreten, faydalı bir bireyi olabilmesi sağlanır. Beyin, okul öncesi dönem boyunca hızlı geliştiği için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bu kapsamda çocuğun çevresi, çocuğun gelişimini ve öğrenme isteğini yoğun bir şekilde etkiler. Çocuğun neyi ne kadar keşfedebileceği, çevresinden neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çevredekilerin ne kadar dahil olduğu, çocuğa ne gibi imkanlar verildiği ile yakından ilgilidir. Çevre, uyaranlar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişir ve öğrenir. Fakat çocuğun erken çocukluk dönemlerini, uyaranların az olduğu, duygusal ve fiziksel desteğin yeterince sunulmadığı ve yeni öğrenme ortamlarının oluşturulmadığı bir çevrede geçirmesi çocuğun beyin gelişimini olumsuz etkiler. Bu durum ise çocuğun dil, bilişsel, sosyal-duygusal ve motor gelişim alanlarında eksiklikler görülmesine, ayrıca davranış problemleri yaşamasına sebep olur (Kotaman 2008). Çocuğun çok hızlı öğrenme gerçekleştirdiği ve algılarının çok açık olduğu bu dönemde kitaplar da çocuk için etkili bir uyarandır (Gormley ve Ruhl, 2005; Vally, 2012; Whitehurst vd., 1994a). Kitap okuma etkinliklerinin tümü çocuk gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemde yaşanan deneyimler, çocukların bilişsel ve sosyal duygusal gelişimlerini geliştirdiği gibi dil gelişimi ve erken okuma yazma becerilerine de etki sağlar. Bu becerilerdeki gelişim seviyeleri, çocukların ileriki yıllarda gösterdikleri okuma başarıları ve genel akademik başarılarının zeminini oluşturmaktadır (Ball ve Gettinger, 2009; Burns, Griffin ve Snow, 1999; Muter, Hulme, Snowling ve Steveson, 2004; Neuman ve Dickinson, 2001). Bu alanda yapılan birçok çalışmada, dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerilerinin çocukların gelecek yaşamlarındaki okuma performanslarını ve genel akademik olarak başarılarını oldukça yüksek düzeyde etkilediği saptanmıştır. (Ball ve Gettinger, 2009; Burns, Griffin ve Snow, 1999; Muter, Hulme, Snowling ve Steveson, 2004; Neuman ve Dickinson, 2001).

Etkileşimli kitap okuma; hikâyeyi okuyan eğitimcinin ve hikâyeyi dinleyen çocukların zaman içinde rolleri değişmelerini sağlayan, eğitimcinin iyi bir dinleyici ve soru soran kişi olmasını gerektiren bir seri klasik davranışa dayanmaktadır (Ergül, Akoğlu, Dolunay, Tufan ve Karaman 2015). Hikâyenin okunması sırasında eğitimci, çocuklara hikâye hakkında konuşmaları için sık sık şans vermekte, sorular sorarak, anlamı bilin-

meyen kelimeleri açıklayarak ve okuma süresi boyunca öğrenilen yeni kelimeleri tekrarlayarak öğrenmeye yardımcı olmaktadır. Tüm bunlarla beraber, etkileşimli kitap okuma, hikâyenin okunması anında öğretmenin çocukların ifadelerinin doğru olup olmadığını ölçümlemesini, çocuklar tarafından kullanılan ifadeleri uygun kelimeler ve cümle yapıları telaffuz ederek genişletmesini ve çocukların ifadeleri tekrarlamalarını sağlamaktır. Eğitimcinin hikâye hakkında sorduğu sorular ile geri bildirim alması, çocukların dikkatini toplamaya devam etmesini sağlamakta, geri bildirimde sorulan soruya yeni kelimeler ekleyerek sözcük dağarcığını geliştirmesini sağlamakta ve sözel açıdan dil gelişimine katkı sağlamaktadır (Ergül ve diğerleri, 2015). Etkileşimli kitap okuma çalışmalarında öğretmen çocuklara sorular sorar, tahminlerde bulunmalarını isteyerek onların kitapta geçen olay ve karakterlere tepki vermesini sağlar, hedef sözcükler belirleyerek yeni sözcükler kullanır. Paylaşımli kitap okuma çalışmalarında öğretmen büyük ve resimli öykü kitapları kullanarak çocukların kitabın yazı ve resimlerini görmelerini sağlayacak şekilde oturur. Kitap, birlikte etkileşimli bir şekilde okunur (MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013).

İlgili çalışmalar

Etkileşimli kitap okuma ile ilgili araştırmalar ulusal ve uluslararası alanda yaygın bir yere sahiptir. Bununla birlikte ülkemizde de bu alana yönelik araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalardan biri olan etkileşimli kitap okumanın çocuğun ailesi tarafından yedi hafta süresince tatbik edildiğinde çocukların kelime sayısının arttığı ve kitap okuma etkinliklerine karşı olumlu bir tutum oluşturdıkları bulunmuştur (Ergül ve diğerleri, 2015). Aynı zamanda yaşlılarına oranla dil gelişiminde büyük ilerleme gözlenmiştir. Başka bir çalışmada ise Akoğlu, Ergül, Dolunay, Tufan ve Karaman (2014) tarafından yapılan 4-5 yaş grubundaki korunmaya muhtaç çocuklarla altı hafta süre sürdürülen etkileşimli kitap okuma çalışmalarının çocukların kendini ifade etmesinde ve dil gelişiminde olumlu rol oynadığı belirlenmiştir. Justice ve Lankford (2002), yaptıkları çalışmalarda etkileşimli kitap okumanın çocukların erken okur-yazarlık becerilerini geliştirdiğini ifade etmektedirler. Alanda yapılan bir diğer çalışma ise, konu başlıkları ile ilgili hikâye kitapları kullanılarak etkileşimli okuma tekniğinin okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının paylaşmak, iş birliği ve sorumluluk, değer davranışları üzerindeki etkililiğinin incelenmesidir (Halat, 2017). Bu çalışmadaki deney grubu 6 hafta boyunca, 6 adet resimli hikâye kitabı, etkileşimli kitap okuma tekniği ile okunmuştur. Böylelikle “iş birliği, paylaşmak ve sorumluluk” değerleri çocuklara ka-

zandırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma ile birlikte çocuklara öğretmenleri tarafından okul öncesi eğitim programı uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmasa da Okul Öncesi Değerler Ölçeği Çocuk Formu'na ilişkin bulgulara göre "iş birliği, paylaşmak ve sorumluluk" değerlerinin sonuçları incelendiğinde, bu üç değer için de öntest-sontest sonuçları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar bulunmuştur. Efe (2018) çalışmasında, kitap okuma etkinlikleri kapsamında, düşük sosyo-kültürel özellikteki okulöncesi dönem çocuklarına etkileşimli kitap okuma programının yazı farkındalığına etkisinin incelemiştir. Çalışmada, 11 kişilik bir sınıf deney, 12 kişilik bir sınıf kontrol grubunu oluşturmaktadır. Ayrıca Etkileşimli Kitap Okuma uygulaması sırasında çocukların davranışlarıyla ilgili uygulayıcının gözlemlerine başvurulmuştur. Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen etkileşimli kitap okuma uygulamalarının, düşük sosyo-kültürel özellikteki ailelere sahip çocukların ve buna ek olarak anadili eğitim dilinden farklı olan çocukların yazı farkındalığı performanslarını yüksek oranda desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bir başka çalışmada (Çelebi Öncü 2016) ise okul öncesi eğitime devam eden çocukların etkileşimli kitap okuma aracılığı ile kendilerine okunan kitaplarda geçen ana fikri ve karakterlerin sosyal özelliklerini anlamalarını ve arkadaşlık, yardımlaşma ve paylaşma gibi becerilere yönelik görüşlerini desteklemek amacıyla anne-baba ve çocuğun etkileşimli kitap okumasına odaklanmaktadır. Bu araştırmaya göre anne veya babaları ile etkileşimli kitap okuma sürecinden geçen çocukların kontrol grubundaki çocuklara oranla sosyal durumları anlama, sosyal sorunlara ilişkin olumlu çözüm önerme ve sosyal durumlara yönelik öyküleri olumlu biçimde sonlandırma alanlarında anlamlı düzeyde farklılık ortaya koydukları bulunmuştur. Bu sonuçlar, anne ve babaların çocuklarına destek olmaları açısından etkileşimli kitap okuma sürecinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Efe ve Temel (2018) düşük sosyo-kültürel özellikteki okul öncesi dönem 48-66 ay çocuklarına Etkileşimli Kitap Okuma Programı'nın yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi amacıyla çalışmayı yürütmüşlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Diyarbakır'da okul öncesi eğitime devam eden toplam 23 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Karaman (2013) tarafından geliştirilen Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nın Yazı Farkındalığı alt testi kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen etkileşimli kitap okuma uygulamalarının, düşük sosyo-kültürel özellikteki ailelere sahip çocukların ve buna ek olarak anadili eğitim dilinden farklı olan

çocukların yazı farkındalığı performanslarını yüksek oranda desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Bulunuz ve Koç (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının bütünleştirilmiş Etkileşimli Kitap Okuma (EKO) uygulamalarına ilişkin görüş ve deneyimlerini değerlendirmişlerdir. Çalışmada ise 66 okul öncesi öğretmen adayı yer almıştır. Öğretmen adaylarının uygulamalara ilişkin görüş ve deneyimleri nitel olarak analiz edilmiştir. Gözlem ve görüşme kayıtlarının analizi sonucunda, EKO uygulamalarının çocukların aktif katılımını sağladığı, öğrenme becerilerini süreç boyunca canlı tutmada etkili olduğu, dikkat ve ilgi çekici olduğu ve çeşitlilik içerdiği ortaya çıkmıştır. EKO uygulamalarına ilişkin araştırmacının gözlemleri görüşme analiz sonuçları ile örtüşmektedir. Çocuklar okuma sürecine aktif olarak katılmışlar; dinleme, dikkatini verme, gözlem, problem çözme ve tanıma becerilerini aktif olarak sergilemişlerdir. Çocukların gözlemlerini ve deneyimlerini ifade etmeye ve ele alınan soruları cevaplama ve tartışmaya oldukça istekli oldukları gözlemlenmiştir. Araştırmaya göre bütünleştirilmiş etkileşimli kitap okuma uygulamalarının okul öncesi eğitiminde tanıtım, uygulama, araştırma ve yaygınlaşmasına dönük çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Polat, Küçükoğlu, Sohtorikoğlu ve Niran (2017) 60-72 aylık çocuklarla etkileşimli kitap okuma çalışmalarının dil becerileri açısından ilkokula hazırbulunuşluklarına etkisinin inceledikleri çalışmaları ele alındığında, kurumsal eğitim alan 60-72 aylık çocuklarla yapılan etkileşimli kitap okuma çalışmasının onların dil becerileri açısından ilkokula hazırlıklarına etkisi incelenmiştir. Araştırma gömülü desen olarak tasarlanmıştır. Ön test-son test tek gruplu desende nicel verilerin yanı sıra nitel veriler de toplanmıştır. 12 hafta süreyle uzman görüşü alınarak seçilmiş 12 farklı resimli hikâye kitabı kullanılarak etkileşimli okuma yapılmıştır. Araştırmanın bulguları nitel verilerle desteklenmiştir. Nitel veri toplamak amacıyla, uzmanların görüşleri alınmıştır. Yapılandırılmış görüşme ile her kitap okunmadan önce çocukların kitaba ilişkin tahminleri ve sonrasında kitap içeriği hakkında sorular sorulmuş, ses kaydı alınarak cevapları kaydedilmiştir. Ses kayıtları yazı farkındalığı, tahmin etme, hatırlama, betimleme, ilişkilendirme ve yorumlama temaları altında kodlanarak betimsel analizle değerlendirilmiştir. Yapılan uygulamalar sonucunda ilerleyen haftalarda çocukların daha detaylı yanıtlar verdikleri ve yorumlar yaptıkları görülmüştür.

Etkileşimli kitap okumanın sağladığı olumlu etkilere yönelik uluslararası literatür incelendiğinde birçok çalışma karşımıza çıkmaktadır (Justice ve Pullen, 2003; Valdez-Menchaca ve Whitehurst, 1992; Whitehurst vd.,

1994a; Whitehurst ve Lonigan, 1998, 2001). Örneğin, Justice ve Pullen (2003) tarafından 4-5 yaş grubu çocukların etkileşimli kitap okuma etkinliklerinden sonra dil becerilerinde ve sözcük artışında gelişme saptanmıştır. Okul öncesi dönemdeki çocuklarla yapılan çalışmalarda etkileşimli kitap okuma etkinliklerinde çocukların yazı ve ses bilgisi farkındalıklarını artırdığını gösteren göstergeler de bulunmaktadır. Ezell ve Justice (2000, 2002) yazı farkındalığını arttırmaya yönelik çalışmalarında, kitap okuma etkinliği sırasında yetişkinin yazıya farklı şekillerde ifade etmesini sağlayarak çocukların harflere, sözcüklere ve yazı ile konuşma arasındaki ilişkiye yönelik farkındalıklarının arttığını bulmuşlardır. Yine yapılan başka bir çalışmada Justice, Kadevarek, Bowles ve Grimm (2005), ebeveynler etkileşimli kitap okuma sırasında sözcüklerin sesbilgisel taraflarına dikkat çektiğinde çocukların, 10 haftalık program sonunda sesbilgisel farkındalık becerilerinde ileri düzeyde gelişim gösterdiklerini belirlemişlerdir. Suggate, Lenhart, Vaahtoranta ve Lenard (2021), tarafından yapılan çalışmada erken çocukluğun özellikle dil güçlüklerini düzeltmek için önemli bir zamana sahip olduğu ortaya konmuştur. Genellikle hikâye okuma etkinliklerinde test edilen çocuk gurubuna kelime hazinesini zenginleştirmeye yönelik, kelimedenden zengin içerikli hikayeler okunduğunda, dile yapılan bu müdahale ile olumlu sonuçlar alınmıştır. Etkileşimli kitap okuma yöntemi kullanılarak çocukların yeni kelimeler öğrenmesi ve bu kelimeleri kullanması sağlanmıştır. Yapılan çalışmadaki dil gelişimi çok iyi olmayan ve dil gelişimi normal seyreden her iki grupta aynı etkiyi göstererek başarı ile sonuçlanmıştır. Thomas, Leybaert ve Colin (2021), tarafından yapılan başka bir çalışmada da ebeveynlerin etkileşimli kitap okuma konusunda bilgili olması ve çocuklarına uygulaması gerektiğidir. Etkileşimli kitap okuma teknikleri kullanılarak okuma seansları sırasında ebeveyn-çocuk etkileşimlerini geliştirmeye yönelik bir müdahalenin etkilerini analiz eden çalışmacılar dikkat çekici sonuçlar bulmuşlardır. Elde edilen sonuçlar, ebeveyn davranışının ve dolayısıyla çocuk davranışının etkileşimli kitap okuma müdahalesi sonrası geliştiğini göstermektedir. Ebeveynler, çocuklarının metne olan dikkatini geliştirmektedir ve çocuklar etkileşimlere daha fazla dahil olurken okuryazarlık stratejilerini uygulamaktadırlar. Wasik ve Bond (2001), yaptığı çalışmada, etkileşimli kitap okuma adı verilen kitap okuma tekniğinin dil ve okuryazarlık üzerine etkilerini düşük gelirli ailelerden gelen 4 yaşındaki çocukların gelişimlerini değerlendirmişlerdir. Öğretmenler çocuklara kitap okurken sözcükleri ve sözcükleri temsil eden somut nesnelere sunarak kitaplardaki söz varlığını pekiştirmiştir. Çocuklara kitapla ilgili kelimeleri kullanmaları için birden fazla fırsat sağlamışlar-

dır ve öğretmenler açık uçlu sorular sorarak çocukları kitap ve etkinlikler hakkında sohbetlere dahil etmişlerdir. Bunların sonucunda çocuklara dili kullanma ve kelimeleri anlamlı bir bağlamda öğrenme fırsatları sağlanmıştır. Etkileşimli kitap okunan çocukların, akıcı dil kullanımı ve okuryazarlık becerilerinin geliştiği ortaya çıkmıştır. Levy, Hall ve Preece (2018), okuma etkinliği evde ebeveynlerle yapıldığında çocuklarıyla olumlu ortak okuma ilişkileri geliştirdikleri ve bazı durumlarda, ebeveynlerin okumayla çocukları ile aralarındaki ilişkiyi güçlendirdiklerini saptamışlardır. Okuma etkinlikleri sonrasında ebeveyn ve çocuklar güçlü ilişkiler kurarak iletişimlerini arttırdıkları tespit edilmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, dil kullanma becerisi ve erken okuryazarlık eylemlerinin gelecek yıllardaki okuma yazma başarısının temelini oluşturduğu, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının okul öncesi eğitim kurumlarında belli bir düzende uygulanmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Kitap okuma etkinliklerinin konuşma becerisi, hayal gücü, zengin kelime dağarcığının oluşumu, kendini ifade edebilme becerisi, çözüm üretme becerisi, sesbilgisel farkındalık ve gelecek yıllardaki okuma yazma becerisine katkısı gibi çok geniş bir alana etki ettiği ortaya çıkmaktadır.

1.2. Önem ve Gerekçe

İlgili literatür incelendiğinde etkileşimli kitap okumanın çocukların düşünsel becerilerini geliştirdiği ve dil gelişimine katkı sağladığını destekleyen çalışmalar görülmüştür (Bulunuz ve Koç, 2019; Justice ve Pullen, 2003; Suggate, Lenhart, Vaahtoranta ve Lenard, 2021; Thomas, Leybaert ve Colin, 2021). Okuma süreçlerinin ve sonrası ilgili etkinliklerin, çocukların kitap karakterleri ile empati kurabilmelerini ve olaylara ilişkin farkındalıklarının artmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Arnold, Lonigan, Whitehurst ve Epstein, 1994; Valdez- Menchaca ve Whitehurst, 1992; Whitehurst, 1992; Whitehurst vd., 1994a, 1994b). Kitap okunurken durdurulup sorulan sorular, kitap sonrası sohbet etme ve kitap okunduktan sonra öğrencilerin dinledikleri hikayeleri dramatize etmelerinin çocuklarda olumlu etki yarattığı düşünülmektedir. Bu etkinlikler sayesinde çocukların kendini kitapta yer alan karakterlerin yerine koyması, hikâyenin belirli yerlerine gelince durdurulup devamının tahmin ettirilmesi ve bu doğrultuda hikâyeye karakterinin ne yapması gerektiğine ilişkin yaratıcı çözüm önerilerinin bulunmasının istenmesi bir probleme ilişkin birden fazla çözüm yoluna gidilebileceği hakkında fikir geliştirmelerini sağlayabilmektedir.

1.3. Amaç

Yapılan bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin 60-72 aylık çocuklarla etkileşimli kitap okuma etkinliklerine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

1.3. Varsayım

Araştırmada yer alan katılımcıların, veri toplama araçlarına gerçeği yansıttığı ve içtenlikle cevaplandıkları kabul edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

1-Araştırma, Türkiye'nin farklı şehirlerinde görev yapan 10 okul öncesi öğretmeni ile sınırlıdır.

2-Araştırma, hazırlanan görüşme soruları ile sınırlıdır.

2.YÖNTEM

Yapılan bu çalışmada Türkiye'nin şehirlerinde aktif olarak görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile görüşme yapılarak nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

2.1. Araştırma Deseni

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmış olup, okul öncesi öğretmenlerinin yaptığı kitap okuma etkinliklerinde okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi açısından oluşturduğu sonuçların öğretmenlerin görüşleri ile ortaya çıkarılmak istenmiştir. Nitel araştırma, gözlem ve doküman incelemesi gibi veri toplama teknikleri ile oluşturulan bir araştırma türüdür. Olayların ve olguların gerçekçi bir ortamda bütüncül bir şekilde incelenmesine yönelik süreci tanımlar. İnsan ve toplum davranışlarını inceler. Nitel ölçme yönteminde genelleme öncelik oluşturmaz. Gözlem ve görüşmeye dayalı bu yöntemde, davranışları sayı ile açıklamak oldukça zordur. Durum çalışması ise (case studies) güncel olan ve araştırmacı değişkenleri kontrol edemediği durumlarda bunun sebeplerini, nedenleri ve sonuçlarını anlamak, tanımlamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Durum çalışmasında, sınırları belirlenmiş bir araştırma konusunun gerçek ortamında ayrıntılı olarak incelenmesi ve tanımlanması söz konusudur (McMillan, 2000). Araştırmacılar tarafından farklı zaman dilimlerinde yapılan saha ziyaretlerinde, öğretmenlerin gerçekleştirdikleri etkileşimli kitap okuma etkinliklerine çocukların

daha fazla odaklanarak katılım gösterdikleri fakat öğretmen boyutunda ise daha fazla çaba gerektirdiği için fazla tercih edilmediği gözlemlenmiştir. Bu nedenle yapılan araştırmada da araştırılan durum (tespit edilen problem durumu) okulöncesi öğretmenlerinin etkileşimli kitap okuma etkinliklerini gerçekleştirme ve bu etkinliklere yönelik görüşleridir.

2.2. Katılımcı Grubu

Araştırma, Türkiye'nin farklı şehirlerinde (Eskişehir, Ankara, İstanbul ve Balıkesir) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarında (özel okul ve devlet okulu karma) görev yapmakta olan 10 kadın anaokulu öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenler 1-15 yıllık tecrübeye sahiptirler. Katılımcı grubundaki öğretmenler kitap okumayı seven ve öğrenim hayatlarında başarılı olan, kitap okuma etkinliklerine önem veren ve genellikle kendi özel yaşamlarında da kitap okumaya zaman ayıran öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcı grubundaki öğretmenler haftalık ortalama 30 saat derse girmektedirler. Çalışmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullara ilişkin bilgiler incelendiğinde, 3 öğretmenin açık öğretim fakültesi okul öncesi öğretmenliği mezunu olduğu, diğer 7 öğretmenin ise üniversitelerin eğitim fakültelerinden okul öncesi öğretmenliği bölümü mezunu olduğu görülmüştür. Araştırmada nitel araştırmada örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme (convenience sampling) araştırmacının kolaylıkla ulaşabileceği örneklem grubudur. Genellikle araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır. Ancak bu yöntemi kullanmanın bazı kritik yönleri mevcuttur. Örneğin araştırmacı çalıştığı kurumu seçtiğinde çalışanlar gerçekleri yansıtmayabilir. Bu durum çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini zedeleyen bir etmen olarak karşımıza çıkabilir. Bir yandan kolay ulaşılabilir örneklemin ekonomik boyutu da bulunmaktadır. (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2017).

2.3. Veri Toplama Aracı

Yapılan araştırmada, öğretmen okul öncesi öğretmenlerinin etkileşimli kitap okumaya yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlı yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme sorularının ilk bölümünde kişisel bilgilere yönelik sorular, ikinci bölümünde ise öğretmenlerin kitap okuma etkinliklerine yönelik görüşlerini açığa çıkaran sorular yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen sorular okul öncesi eğitimi

alanında uzman iki akademisyen ve bir Türkçe eğitimi alanında uzman akademisyenin değerlendirmesine sunulmuş, gelen geri dönütler sonunda nihai haline getirilmiştir.

Kişisel bilgilere yönelik sorular öğretmenlerin yaş, hangi okullardan ve hangi bölümden mezun olduğu, meslekteki hizmet yılı, kaç yıldır şu an çalıştığı kurumda olduğu, medeni durum, varsa **çocuk** sahibi olma ve yaşları, çocukların **eğitim durumları içermektedir**. Görüşme formunun ikinci kısmında ise kitap okuma etkinlikleri kapsamında “kitap”ların ne ifade ettiği, öğrencilere kitap okuma hakkında düşündükleri, okul öncesi eğitimde kitabın yeri vb. sorulardan oluşmaktadır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarına etkileşimli kitap okuma tekniğinin etkililiğini ortaya koymak amacıyla görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler, yaklaşık üç haftalık bir süreçte online olarak gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ortalama 40 dakika sürmüştür ve kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler kayıt altına alındıktan sonra araştırmacılar tarafından yazılı hale getirilmiştir.

2.5. Veri Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi metin içerisinde tanımlanan belirli karakteristiklerden sistemli ve tarafsız sonuçlara varmada; ilgili veriden verilerin içeriğine dair tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar elde etmek amacıyla kullanılan bir analiz türüdür (Krippendorff; 1980; Stone ve ark. 1966). Her bir katılımcının verdiği yanıt diğer katılımcılarla karşılaştırmalı olarak ele alınmış, bulgularda örnek alıntılara yer verilmiştir. Verilerin analizlerinde araştırmacılar farklı zamanlarda bir araya gelerek analizlerini karşılaştırmış ve iki analiz arasında en yüksek uyum oranı elde edilene dek (fikir birliği sağlanana dek, 0.85) analizlerine devam etmişlerdir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına cevap verecek şekilde görüşme metnindeki her bir soru için yapılan analizler sırasıyla tablolar halinde sunulmuştur.

Soru 1: “Bir öğretmen olarak “kitap” size neyi ifade ediyor?”

Katılımcıların Soru 1’e verdikleri cevaplar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Soru 1 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Yeni bilgiler edinme	6
Yeni hikayeleri yaşamış gibi öğrenmek	5
Farklı dünyalara açılan bir kapıdır.	4
Zihnini geliştirir	4
İnsanların bakış açılarını değiştirir	3
Farklı fikirleri görmemizi sağlayan sayfalardır	3
Heyecan yaratan yazılardır	2
Tüm problemlerimden uzaklaştırıyor	1

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Kitap sizin için neyi ifade ediyor?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablolastırılarak sunulmuştur. Tablo incelediğinde yeni bilgiler edinme, yaşanmışlık katma, farklı dünyalara açılan kapı gibi açıklamalar karşımıza çıkmaktadır.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Bence kitap insanların bakış açılarını değiştiren ve onları değişik hayatlarla, olaylarla tanıştıran bir şeydir.” (Ö-2)

“Beni tüm problemlerimden uzaklaştırıyor.” (Ö-5)

“Kitap farklı fikirleri görmemizi sağlayan sayfalardır.” (Ö-6)

“Kitap okuyarak yeni bilgiler edinmemizin ve genel kültürümüzün artmasının yanında hiç gitmediğimiz yerlere gidip, bilmediğimiz insanlarla tanışıyoruz. Kitaplarda yazarın anlattığı karakterlerin hayatlarını görüyoruz. Başka insanların hayatlarını görmemizi ve kendimizi onların yerine koymamızı sağlıyor. Empati kurmamızı sağlıyor. Hayal kuruyoruz,

birçok duyguyu yaşıyoruz. Aynı zamanda dinleniyoruz. Yeni bakış açıları kazanıyoruz. Çok fazla kitap okuduğumuzda günlük hayatımızda karşımızdaki kişilerle daha iyi iletişim kuruyoruz. Karşımızdakini dinleme ve anlama yeteneğimiz geliyor.

Bunun gibi daha birçok sebeple kitap benim için çok önemli, çok fazla şey ifade ediyor.” (Ö-7)

Soru 2: *“Başkalarına (öğrencilerinize) kitap okuma hakkında ne düşünüyorsunuz?”*

Katılımcıların Soru 2’ye verdikleri cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Soru 2 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları*

Kod	Frekans
Beni mutlu ediyor	9
Onlara kitap okumayı çok seviyorum	8
Kitap okuma alışkanlığının çok küçük yaşlarda başladığını düşünüyorum	2

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “Öğrencilerinize kitap okuma hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, verilen yanıtlardan en çok “mutlu ediyor” yanıtı ile karşımıza çıkmaktadır.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerime kitap okumak beni mutlu ediyor, çünkü o saatte sessizce beni izlemeleri, kitap okunacağını bildikleri için sessizleşmeleri, o anlar bile çok hoşuma gider.” (Ö-1)

“Öğrencilerime kitap okumayı seviyorum. Özellikle çocuk kitapları çok renkli ve ilgi çekici. Onlarla birlikte ben de kitaplardan zevk alıyorum.” (Ö-4)

“Onların da ufkunu açtığıma inanıyorum.” (Ö-8)

“Onlara bu konuda iyi bir örnek olduğumu düşünüyorum.” (Ö-9)

“Kitap okumayı seven biri olduğum için öğrencilerime de kitap okumayı seviyorum. Bunu onlara aktarabilmek, iyi örnek olmak ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için öğrencilerime çok kitap okurum.” (Ö-7)

Soru 3: “Öğrencilerinize ne sıklıkla kitap okursunuz?”

Katılımcıların Soru 3’e verdikleri cevaplar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Soru 3 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Her gün mutlaka bir kitap okuyorum	8
Haftada iki kez kitap okuyabiliyorum.	6
Haftada üç kitap okumaya özen gösteriyorum.	2

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Öğrencilerinize ne sıklıkla kitap okursunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde “mutlaka her gün okurum, haftada iki kez okurum ya da haftada üç kez okurum” gibi yanıtlar karşımıza çıkmaktadır.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Bazen iki kitap okurum hatta bazen üç kitap bile olabiliyor.” (Ö-4)

“...kitap okuma saatlerimiz bu yüzden çok karmaşık ve düzensiz geçiyor.” (Ö-6)

“...destekleyici etkinlik olarak “kitap günü” yapıyoruz. Öğrenciler belirlenen günlerde evden istedikleri bir kitabı getiriyorlar. Getirdikleri kitapları sınıf içerisinde değiş-tokuş yaparak inceliyorlar.” (Ö-7)

“Sınıfta neredeyse her gün kitap okuyorum. Çok yoğun olduğum günlerde zaman zaman aksatabiliyorum ama genellikle her gün okumaya çalışıyorum.” (Ö-8)

“Haftada iki gün mutlaka okumaya çalışıyorum.” (Ö-10)

Soru 4: “Sizce okul öncesi eğitimde kitabın yeri nedir?”

Katılımcıların Soru 4’e verdikleri cevaplar Tablo 4’t sunulmuştur.

Tablo 4. Soru 4 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Kitap demek yeni şeyler öğrenmek demektir	7
Kitap önemli bir yere sahip	5
Kitap okuma alışkanlığı okul öncesi dönemde kazanılan bir beceridir	3
Hayal gücünü besleyen çok önemli bir araçtır	3

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Sizce okul öncesi eğitimde kitabın yeri nedir?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; “yeni şeyler öğrenmek demek, önemli bir yere sahip, erken kazandırılan bir beceri olduğu, hayal gücünü besleme” gibi yanıtlar karşımıza çıkmaktadır.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Çocuğun yeni şeyler öğrenmesini sağlayan en önemli araçtır” (Ö-1)

“Okul öncesi eğitimde kitap demek yeni şeyler öğrenmek ve merak demektir. Çünkü çocukların hayal gücü çok geniş. Onlara kitap okuduğumda bana verdikleri bazı yanıtla öyle şaşırtıyorum ki bakış açılarının biz yetişkinler gibi olmadığını anlıyorum. O yüzden çocuklara kitap okumanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bizim okuduğumuz küçücük bir hikâye onlara çok farklı bir hayat tecrübesi kazandırabilir.” (Ö-2)

“Okul öncesi dönem en hızlı bilgi edinilen dönemdir. Bu yüzden okul öncesi dönemde çocuklara kitap okumanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çocuklar bizlerden daha hızlı öğrendikleri için kitap onların dünyasını zenginleştirmede oldukça etkilidir.” (Ö-4)

“...okul öncesi eğitimde de ne kadar çok kitaba yer verirsek, çeşitli kitaplar okursak onlara iyi bir örnek oluruz ve çocuklarda alışkanlık haline gelir. Çocuklarda kelime bilgisi ve hayal gücünün gelişmesinin yanı sıra karşısındakini dinlemeyi öğrenmek için faydalıdır.” (Ö-7)

“Okul öncesi eğitimde kitap bence kalemde önce gelmelidir.” (Ö-8)

Soru 5: “Sınıfta kitap köşeniz var mı? Bahseder misiniz?”

Katılımcıların Soru 5’e verdikleri cevaplar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Soru 5 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Sınıfta bir kitap köşemiz var	8
Sınıfta bir kitap sepetim var	5
Sınıfta kitap köşemiz yok	2

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Sınıfta kitap köşeniz var mı? Bahseder misiniz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; genel olarak sınıflarda kitap köşesi bulunduğu, bazılarında kitap köşesi olarak değil, raf şeklinde, sepet şeklinde düzenlendiği görülmektedir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Evet sınıfta küçük bir kitap köşemiz var. Neden küçük? Çünkü okulumuzun üst katında bir kütüphanemiz bulunuyor. Çocuklar orada da vakit geçirerek istedikleri kitabı alabiliyorlar. Bu sebeple sınıftaki kitap alanımız biraz küçük ama her hafta oradaki kitapları farklı kitaplarla değiştirerek çeşitlendiriyorum.” (Ö-1)

“Sınıfta bir kitap sepetim var. Duvara astığım renkli bir başlık ile o sepeti bir köşeye koydum ve içerisinde çeşit çeşit kitap var.” (Ö-2)

“Çok geniş bir alan olmamakla bir birlikte, evet bir kitap merkezimiz bulunuyor.” (Ö-5)

“Hem okul içerisinde hem de sınıflarımızda öğrencilerimizin ulaşabileceği şekilde kitap köşelerimiz var.” (Ö-7)

“Sınıfta kitap köşemiz değil ama bir kitap rafımız var.” (Ö-10)

Soru 6: “Öğrencilerinize ne tür kitaplar okumayı tercih ediyorsunuz?”

Katılımcıların Soru 6’ya verdikleri cevaplar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Soru 6 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Hayal kurduran, sorular sormaya teşvik eden kitaplar okumayı seviyorum.	8
Her tür kitabı okuyorum.	7
Öğrencilerime bilim içerikli kitaplar okumayı seviyorum.	5
O hafta kazandırmak istediğim ana temaya bağlı kitaplar okumayı tercih ediyorum.	3

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Öğrencilerinize ne tür kitaplar okumayı tercih ediyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; “hayal kurduran, soru sormaya teşvik eden, bilimsel kitaplar ve değerler” gibi yanıtlarla karşılaşmaktayız.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Nereden ne öğrenecekleri belli olmaz düşüncesi ile kitaplarımız çok çeşitlidir. Örneğin, masal kitabımız varsa, yaşlarına uygun karikatür kitabımız da var.” (Ö-2)

“Öğrencilerime bilim içerikli kitaplar okumayı seviyorum. Onları meraklandırıyor ve düşündürüyor. Özellikle okuduğumuz kitapların içerisinde deney anlatımı da varsa, okuma bittikten sonra mutlaka deneyi de yapıyoruz” (Ö-4)

“Öğrencilerime genellikle o hafta kazandırmak istediğim ana temaya bağlı kitaplar okumayı tercih ediyorum. Çünkü yapacağımız diğer etkinliklerle bütünleşmesi daha kolay oluyor. Bu da çocukların konuyu daha iyi kavramalarını sağlıyor.” (Ö-5)

“Aslında tek tip kitap okumamaya özen gösteriyorum. Bir gün masal okunuyorsa başka bir gün bilimsel bir kitap okumak daha fazla çeşitliliği sağlıyor ve onları çoğu konuda fikir sahibi yapıyor.” (Ö-6)

“Öğrencilerimle sınıfımızın kitaplığındaki kitaplardan seçiyorum. Ama son zamanlarda özellikle “değerler” üzerine sık sık okuyorum.” (Ö-9)

“Genellikle, iyilik, paylaşma, arkadaşlık, yardımseverlik gibi iyi konulara değinmeye çalışıyorum. Çünkü kitaplardan öğrendiklerini, ileride yetişkin olduklarında uygularlarsa toplumda büyük değişimler olabilir.” (Ö-10)

Soru 7: “Kitap okurken kullandığınız özel teknikler var mı?”

Katılımcıların Soru 7’ye verdikleri cevaplar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Soru 7 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Evet özel teknikler kullanıyorum	8
Ben kitap okuma teknikleri ile ilgili bir eğitim almadım	1

*Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine, “Kitap okurken kullandığınız özel teknikler var mı?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; bir katılımcı dışında tamamının özel teknikler uyguladığı görülmektedir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Özellikle ses tonu ve vurgulamaya dikkat ediyorum. Dikkat çekilmesi gereken önemli olan bir yerde ses tonu ile o kısmı daha etkili hale getirebiliyorum. Mesela önemli bir soru geliyorsa okuduğum o sayfada,

oradaki vurguyu arttırıp biraz bekliyorum ve çocuklara düşünmeleri için fırsat veriyorum.” (Ö-1)

“Ben kitap okuma teknikleri ile ilgili bir eğitim almadım. Ama sosyal medya vb. çok yerde eğitim verildiğini görüyorum. Aslında eğitim almamın bana ve öğrencilerime daha fazla katkı sağlayacağı düşünceyim. Belki yakında fırsat bulur ve bir eğitim alırım diye düşünüyorum. Sadece üniversite yıllarında ve staj okulları zamanında öğrendiğim, okul öncesine uygun kitap okuma tekniklerini kullanıyorum. Bunlar, ses düzeyimi ayarlama, yaşlarına uygun kitap seçme, kitabın resimli olmasına dikkat etme vb. konulara dikkat ediyorum.” (Ö-2)

“...kitap okuma saatlerini üst üste pasif etkinliklerden sonraya koymamaya çalışırım. Kitap okurken öğrencilerin kitabı rahatça görmelerini sağlarım. Çocukların kitaba olan ilgisini artırmak için önce kitabın kapağını gösterip kitabın adının ne olabileceğini, kitabın ne hakkında olabileceğini tahmin etmelerini isterim.” (Ö-7)

“Evet özel tekniklerim var. İlk öğretmenlik yıllarında kısa bir eğitim almıştım. Orada öğrendiğim ses tonlaması, kitabı öğrencilere uygun mesafede tutma, doğru yerlerde soru sorma gibi teknikler uyguluyorum.” (Ö-8)

“Evet var. Genellikle okulun en sessiz olduğu saatte ve rahat bir köşesinde kitap okurum. Bir de kitap okurken karakterlere seslendirme yaparım.” (Ö-10)

Soru 8: *“Öğrencileriniz ile kitap okumanın bir uzmanlık gerektirdiğine inanıyor musunuz? Görüşlerinizi açıklayınız?”*

Katılımcıların Soru 8’e verdikleri cevaplar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Soru 8 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları*

Kod	Frekans
Mutlaka uzmanlık gerektirir	8
Kitap okuma tekniklerini daha iyi bilmek çocuklara daha etkili kitap okumayı sağlar	6
Uzmanlık gerektiğini söyleyemem	2

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “Öğrencileriniz ile kitap okumanın bir uzmanlık gerektirdiğine inanıyor musunuz? Görüşlerinizi açıklar mısınız?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Katılımcılardan ikisinin uzmanlık gerekmediği ile ilgili düşüncelerinin yanı sıra diğer tüm katılımcılar kitap okuma etkinliklerinin uzmanlık gerektirdiğini belirtmektedir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Bence hikâye okumak uzmanlık gerektirmez. Sonuçta kitap okuma aktivitesi yüzyıllardır yapılıyor ve kimse bunun için özel bir eğitimini almadan yapıyordu.” (Ö-3)

“Bence kitap okuma basite indirgenmeyecek bir konu. Çünkü öğrenmeyi tetikleyen en önemli durumlardan biri. Bu yüzden kitap okuma tekniklerini bilmek ve uzmanlaşmak gerektiğine inanıyorum.” (Ö-4)

“Kitap okuma konusunda bir uzmanlık gerektiğini düşünüyorum. Çünkü kitap okuma dikkat ve konsantrasyon isteyen bir şey. Bu yaş grubunda dikkat süresi çok kısa olduğu için kitap okurken canlı ve dikkat çekici bir ses tonuyla okunması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö-5)

“Evet bence kitap okuma bir uzmanlık gerektirmektedir. Çünkü dümdüz, ruhsuz okunan bir kitap karşısındakine hiçbir duyguyu geçiremez. Bu yüzden okuyan kişinin bence bilinçli olması gerekir.” (Ö-6)

“Kitap okuyan kişinin bu konuda eğitilmiş olması, uzman olması çok şeyi değiştiriyor. Çocuklara hikâyenin iletilirken kullanıldığı dil ve tonlama çok önemlidir.” (Ö-7)

Soru 9: “Öğrencileriniz kitap okuma saatlerini severler mi? Bahseder misiniz?”

Katılımcıların Soru 9’a verdikleri cevaplar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Soru 9 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Kod	Frekans
Evet öğrencilerim kitap okuma saatlerini çok seviyorlar.	10

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “Öğrencileriniz kitap okuma saatlerini severler mi? Bahseder misiniz?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Öğretmenlerin tamamı, öğrencilerinin kitap okuma etkinliklerinin çok sevdiklerini belirtmişlerdir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir.

“Gün içinde henüz kitap okumadıysam eğer yanıma gelip “Ne zaman kitap okuyacağız öğretmenim?” diye sorarlar. (Ö-1)

“Evet öğrencilerim kitap okuma saatlerimize bayılıyor. Ben kitap konusuna uygun materyaller takarak sınıfa girmeyi de severim. Mesela o günkü kitapta cadı karakteri varsa ben kostümlerin arasından bir cadı şapkası alıp içeri giriyorum ve onları şaşırtıyorum.” (Ö-4)

“İlk zamanlara göre daha fazla seviyorlar kitap okumamı. Artık alıştılar. Bazen “Ne zaman kitap okuyacaksın öğretmenim?” diye soruyorlar.” (Ö-5)

“Öğrencilerim kitap okuma saatlerini severler. Kitap okuma saatleri dışında, serbest zaman etkinliklerinde de kitap köşesinden kitap getirip okumamı isteyen öğrencilerim oluyor.” (Ö-7)

“Evet seviyorlar. Bazen ellerine bir kitap alıp benim taklidimi yapıyorlar.” (Ö-9)

Soru 10: “Siz kitap okurken, öğrencilerinizden soru gelir mi? Meraklanırlar mı?”

Katılımcıların Soru 10’a verdikleri cevaplar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. *Soru 10 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları*

Kod	Frekans
Çok fazla soru sorarlar ve heyecanlanırlar	9
Evet sorarlar, mutlaka soru sordurmaya ve düşünmeye yönelik kitaplar seçiyorum.	5

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “Siz kitap okurken, öğrencilerinizden soru gelir mi? Meraklanırlar mı?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Öğretmenlerin tamamı çocukların kitap okurken sorular sorduklarını ve okuma bittikten sonra da soru sormaya devam ettiklerini belirtmişlerdir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Evet çok soru alıyorum kitap okurken. Mesela tam okuyorum “O çocuk neye üzülmiş öğretmenim? Acaba evinin yolunu bulacak mı öğretmenim?” gibi daha bir sürü soru soruyorlar.” (Ö-3)

“Elbette çok soru geliyor. Beni pür dikkat dinleseler de aralar da mutlaka sorular oluyor. Konuyu dağıtmadan sorunun cevabını belli yönlendirmeler ile onlara buldurmaya çalışıyorum. Özellikle kitap okuma sona erdiğinde, kitabın konusu hakkında yaptığımız konuşmalarda çok daha fazla soru cevabını buluyor.” (Ö-4)

“Evet meraklanıyorlar. En çok sevdikleri şey, kitap okurken soru sormak.” (Ö-5)

“Mutlaka soru soruyorlar. Ben de elimden geldiğince yanıtlıyorum. Soru sormaları meraklandıklarını gösteriyor, bence bu çok güzel bir durum.” (Ö-6)

“Ben onlara kitap okurken mutlaka soru geliyor. Meraklı ve heyecanlı oluyorlar.” (Ö-8)

“Ben kitap okurken çok soru gelir. Genellikle meraklıdırlar. Ben de onların merakını arttıracak hamleler yaparım. Okurken duraksarım ya da o sayfadaki resmi daha uzun gösteririm.” (Ö-9)

Soru 11: “*Kitap okuma etkinliklerinin zor olduğunu (Duygusal/psikolojik/fiziksel) düşünüyor musunuz? Görüşlerinizi açıklar mısınız?*”

Katılımcıların Soru 11’e verdikleri cevaplar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. *Soru 11 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları*

Kod	Frekans
Kitap okuma etkinliklerini zor değil aksine çok zevkli ve öğretici bir etkinlik olduğunu düşünüyorum	8
Öğrencilere ve aynı zamanda öğretmenlere de en güzel duyguları hissettiren bir etkinliktir.	4
Zorlandığım zamanlar oluyor.	1

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “*Kitap okuma etkinliklerinin zor olduğunu (Duygusal/psikolojik/fiziksel) düşünüyor musunuz? Görüşlerinizi açıklar mısınız?*” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Öğretmenlerden, biri dışında tümü kitap okuma etkinliklerinin zevkli ve öğretici bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Kitap okuma duygusal açıdan çocukları rahatlatırken bence öğretmenleri de rahatlatıyor. Hem okuyanı hem de okunanı rahatlatarak huzur veriyor. Aynı zamanda hareketli etkinlikler sonrası bir dinlenme ortamı oluşturuyor ve sadece zihinsel değil, fiziksel dinlenme de sağlıyor.” (Ö-3)

“Zorlandığım zamanlar oluyor. Çünkü kitap okuma alışkanlığı olan öğrenciler bu sürece daha kolay adapte oluyor. Ancak evde kitap okunmıyorsa, okulda da çocuk dinlemek istemiyor, dikkatini toplayamıyor. Bu sırada herkesi ortak noktada birleştirmek zor oluyor.” (Ö-5)

“Kitap okuma etkinliği doğru zamanda ve şartlarda yapıldığında zor bir etkinlik değildir.” (Ö-6)

“Kitap okuma etkinlikleri için zaman ve ortam iyi hazırlanırsa zor

olacağını düşünmüyorum.”(Ö-7)

“Hayır kesinlikle zor olduğunu düşünmüyorum.” (Ö-9)

Soru 12: *“Kitap okuma saatinden sonra öğrencilerinizde nasıl farklılıklar gözlemlersiniz? Açıklar mısınız?”*

Katılımcıların Soru 12’ye verdikleri cevaplar Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. *Soru 12 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları*

Kod	Frekans
Öğrencilerim genellikle mutlu oluyorlar	8
Eğer uzun ya da duygusal bir hikâye okuduy-sam mutlaka durgun ve uykulu oluyorlar.	5
Kitap okunduktan sonra biz öğrencilerimle daha uzun konuşuruz.	3
Kitap okuma saatinden sonra sınıfta bir sakinlik olur.	3
Çok büyük bir değişim göremiyorum	1

**Bir öğretmen açıklamasında birden fazla tanım kullanmıştır.*

Okul öncesi öğretmenlerine, “Kitap okuma saatinden sonra öğrencilerinizde nasıl farklılıklar gözlemlersiniz? Açıklar mısınız?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar tablo halinde sunulmuştur. Tablo incelendiğinde; öğretmenlerden, biri dışında tümü kitap okuma etkinliklerinin “mutluluk verdiğini, uzun hikayelerde uykulu ve durgun olduğunu” belirtmiştir.

Bu soruya yönelik bazı katılımcıların verdiği farklı cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Kitap okuma saati sona erdiğinde aslında o saat bizde sona ermez. Öğrencilerimden birkaçı mutlaka yanıma gelir ve sorular sormaya devam ederler. Ya da o anda aklına gelmeyen ama etkinlik sonrasında aklına gelen bir fikri söylemek için mutlaka gelirler. Çocukların hayatına anlık değil, uzun vadeli bir iz bırakır kitaplar. Hafızalarını güçlendirdiği gibi o kitaptaki kahramanların yaptıklarını düşünerek çözüm becerilerini de geliştirmeyi sağlar.” (Ö-1)

“Kitap okuma saatinden sonra sınıfta bir sakinlik olur. Hikâyenin etkisinden çıkamamış oldukları için, bence düşünmeye devam ederler ve bu sessizlik o yüzdendir. Onları düşünürken izlemek bile çok güzel. Kitapların onları düşündürüyor olması hoşuma gidiyor.” (Ö-2)

“Kitap okuma saatinden sonra öğrencilerim genellikle mutlu oluyorlar. Aynı zamanda da okunan kitabın etkisi sınıfta bir süre daha devam ediyor, aralarında konuşuyorlar.” (Ö-6)

“Kitap okuma saatinden sonra düşünceli, sorgulayıcı görünürler. Mutlaka yanıma gelip kitabı alarak incelemek isterler.” (Ö-9)

“Eğer uzun ve huzurlu bir hikâye ise minderlerde uykuları gelir. Çok maceralı bir hikâye okuduysam onlar da zıp zıp zıplarlar ve çok heyecanlı olurlar.” (Ö-10)

Öğretmenlere yöneltilen sorulara verilen cevaplar sonucunda kitap sevgisinin önemi dikkat çekmektedir. Tüm öğretmenlerin öğrencilik yıllarından beri kitap okumayı sevdiği ve genel olarak başarı düzeyi yüksek kişilerden oluştuğu görülmektedir. Kitaba verilen önem ne kadar büyükse, öğrencilere kitap sevgisi aşılama ve kitap okuma aktivitelerini sık gerçekleştirme durumunun arttığı gözlenmektedir. Yapılan tüm kitap okuma aktivitelerinden sonra çocukların merakının arttığı, yeni duydukları sözcüklere dikkat kesildikleri ve çeşitli sorular sorarak kelime dağarcıklarını geliştirdikleri gözlenmiştir. Kitap okuma etkinliklerinde sadece okuma yapmak dışında, okuma tekniklerine ve uzmanlık gerektiren bir konu olduğuna inanan yüksek farkındalıklı öğretmenlerin de olduğu dikkat çekmektedir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara ve alanda yer alan diğer çalışmaların ışığında bazı sonuçlara varılmıştır. Çalışmadan elde edilenlere göre, etkileşimli kitap okuma etkinliği yapılan sınıflardaki çocuklarda daha fazla soru sorma isteği oluşmaktadır. Hikâye kitapları, diyaloga dayalı okuma materyalleri açısından değerli kaynaklardır. Etkileşimli kitap okuma sayesinde öğretmen ve öğrenciler arasında diyalog artışı olmakla birlikte, bu diyalogda geçen yeni kelimeleri öğrenmeleri de söz konusudur. Aynı zamanda kitap okuma etkinliğinde okumayı gerçekleştiren kişi ile etkinliğe katılanlar arasındaki etkileşimi derinleştirdiği ortaya konulmaktadır (Thomas, Leybaert ve Colin 2021). Yurtdışında gerçekleştirilen ve etkileşimli kitap okuma etkinliklerini esas alan çalışmalardan sağlanan, bu yöntemin

çocukların gelişimlerini sesbilgisel farkındalık, yazı farkındalığı vb. destekleyici şekilde düzenlenebileceğine ilişkin sonuçlar ortaya konmuştur. Bu tür uygulamaları içerecek şekilde etkileşimli kitap okuma çalışmalarının uyarlanarak yapılması ve uygun yöntem ile tekniklerin sınıf ortamında öğrencilerle kullanılmak üzere öğretmenlere devredilmesi önerilmektedir. Çok sayıda çalışmada okuma sırasında öğretmenlerin yazıya ve sözcüklerin sesbilgisel özelliklerine değişik şekillerde vurgu yapmaları sağlanarak çocukların yazı ve sesbilgisel farkındalıklarının geliştirilmesi sağlanmıştır (Arnold, Lonigan, Whitehurst ve Epstein, 1994; Valdez- Menchaca ve Whitehurst, 1992; Whitehurst, 1992). Yapılacak etkileşimli kitap okumalarında yazı ve sesbilgisel farkındalığa yönelik atıfları ve etkinlikleri de içerek şekilde düzenlenmesi ile çocukların sonraki akademik başarıları için önemli olan diğer alanlardaki gelişimleri de desteklenmiş olacaktır. Alanyazın incelendiğinde etkileşimli kitap okumanın çocukların dil gelişimini ve birçok erken okuryazarlık becerisini desteklediği (kelime dağarcığı, yazı farkındalığı, ses farkındalığı gibi), etkileşimli kitap okumanın özellikle risk grubundaki çocuklar için erken müdahale programı arasında yer aldığı belirtilmektedir (Akoğlu vd., 2014; Baydık, 2003; Er, 2016; Ergül vd., 2014; Ergül vd., 2015; Justice ve Ezell, 2002; Lonigan vd., 1999). Bu çalışma toplam 10 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırmadan elde edilen sonuçların bu sınırlılığı göz ardı etmeden ele alınması önerilmektedir. Farklı illerde yer alan, daha fazla sayıda okul öncesi öğretmeni ile yapılan gözlemler ile mevcut uygulamaların özelliklerinin daha kapsamlı ve geçerli bir şekilde ortaya konulması önemlidir.

Sonuç olarak, alanda yapılan çok sayıda çalışma, etkileşimli kitap okuma etkinliklerinin geleneksel kitap okuma uygulamalarına göre gelişimsel olarak çok daha fazla kazanım sağladığını ortaya koymaktadır. Bu açıdan, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan kitap okuma etkinliklerinin müfredatın bir gerekliliği olmasının yanında, çocukların gelişim alanlarını ve erken okuryazarlık becerilerini destekleyici bir yapıya getirilmesinin ve çocukların sözel dil ve yaratıcılıklarını sınırlandıran geleneksel kitap okuma uygulamaları yerine, okul öncesi dönemde düzenli olarak uygulanacak etkileşimli kitap okuma programlarına yer verilmesinin çocukların gelişimsel kazanımları üzerinde önemli etkiye sahip olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar Şengül, E. (2019). *Erken dil müdahalesinde etkileşimli kitap okuma uygulamasının gelişimsel dil gecikmesi görülen çocuklar üzerindeki etkililiğinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arnold, D. H., Lonigan, C. J., Whitehurst, G. J., & Epstein, J. N. (1994). Accelerating language development through picture-book reading: Replication and extension to a videotape training format. *Journal of Educational Psychology*, 86, 235–243.
- Ball, C., & Gettinger, M. (2009). Monitoring children's growth in early literacy skills: Effects of feedback on performance and classroom environments. *Education and Treatment of Children*, 32 (2), 189– 212.
- Burns, M.S., Griffin, P., & Snow, C.E. (Eds.). (1999). *Starting out right: A guide to promoting children's reading success*. Washington, DC: National Academy Press.
- Bulunuz, M., & Koç, D. (2019). The evaluation of pre-service preschool teachers' experiences and views regarding integrated guided reading practices. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27(2), 208-220.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Efe, M. (2018). *Düşük sosyo-kültürel özellikteki okulöncesi dönem 48-66 ay çocuklarına etkileşimli kitap okuma programının yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Efe, M., ve Temel, Z. F. (2018). Okul öncesi dönem 48–66 ay çocuklarına Etkileşimli Kitap Okuma Programı'nın yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 257–283. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182257>
- Ergül, C., Akoğlu, G., Dolunay Sarıca, A., Tufan, M. ve Karaman, G. (2015). Ana sınıflarında gerçekleştirilen birlikte kitap okuma

etkinliklerinin “Etkileşimli Kitap Okuma” bağlamında incele-
lenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 603-
619. DOI: 10.17860/efd.88429

Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, D. ve Bahap Kudret, Z., (2014b, basımda). Okul öncesi öğretmenlerinin “Erken Okuryazarlık” kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *İlköğretim Online*, 13(4).

Çelebi Öncü, E. (2016). Etkileşimli kitap okumanın beş-altı yaş çocuklarının sosyal durumlara yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(4), 489-503.

Gormley, S., & Ruhl, K.L. (2005). Dialogic shared storybook reading: An instructional technique for use with young students in inclusive settings. *Reading & Writing Quarterly*, 21, 307–313.

Halat, A. (2017). 5-6 yaş grubu çocuklara paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasında etkileşimli kitap okuma tekniğinin etkililiğinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Hargrave, A. C., & Senechal, M. (2000). A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15, 75–90.

Justice, L.M., & Ezell, H. (2002). Use of storybook reading to increase print awareness in at risk children. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 11, 17-29.

Justice, L. M., & Lankford, C. (2002). Preschool children’s visual attention to print during storybook reading: Pilot findings. *Communication Disorders Quarterly*, 24.

Justice, L. M., Kaderavek, J., Bowles, R. P., & Grimm, K. J. (2005). Language impairment, parent-child shared reading, and phonological awareness: A feasibility study. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25, 143-156.

Justice, L. M., & Pullen, P. C. (2003). Promising interventions for promoting emergent literacy skills: Three evidence-based approaches. *Topics in Early Childhood Special Education, 23*, 99-113.

Kotaman, H. (2008) Impacts of dialogical storybook reading on young children's reading attitudes and vocabulary development. *Reading Improvement, 45*(2), 55-61.

Krippendorff K (1980). *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*. Sage, Beverly Hills.

Levy, R., Hall, M., & Preece, J. (2018). Examining the Links between Parents' Relationships with Reading and Shared Reading with their Pre-School Children. *International Journal of Educational Psychology, 7*(2), 123. <https://doi.org/10.17583/ijep.2018.3480>.

Lonigan, C.J., & Whitehurst, G.J. (1998). Relative efficacy of parent and teacher involvement in a shared-reading intervention for preschool children from low-income backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly, 17*, 265-292.

MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara.

MEB (2018). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara.

McMillan, J H. (2000). *Educational research: Fundamentals fort he consumer* (3th ed.) New York: Longman.

Muter, V., Hulme, C., Snowling, M. J., & Steveson, J. (2004). Phonemes, rimes, vocabulary, and grammatical skills as foundations of early reading development: Evidence from a longitudinal study. *Developmental Psychology, 30*(5), 65-681.

Neuman, S. B., & Dickinson, D. K. (Eds.), (2001). *Handbook of early literacy research*. New York: Guilford Publications.

Polat, Ö., Küçükoğlu, E., Sohtorikoğlu, Ş., ve Niran, Ş. (2017). 60-72 Aylık Çocuklarla Etkileşimli Kitap Okuma Çalışmalarının Dil Becerileri Açısından İlkokula Hazırbulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi. *3rd International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology- ICDET*.

- Pullen, P. C., & Justice, L. M. (2003). Enhancing phonological awareness, print awareness, and oral language skills in preschool children. *Intervention in School and Clinic, 39*, 87-98.
- Stone P J, Dunphy D C, Marshall S S, & DM Ogilvie (1966) *The general inquirer: A computer approach to content analysis*, The M.I.T. Press, Massachusetts.
- Suggate, S. P., Lenhart, J., Vaahtoranta, E., & Lenhard, W. (2021). Interactive elaborative storytelling fosters vocabulary in pre-schoolers compared to repeated-reading and phonemic awareness interventions. *Cognitive Development, 57*, 100996. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2020.100996>
- Thomas, N., Leybaert, J., & Colin, C. (2021). Improving parent-child interactions through interactive reading workshops. *European Review of Applied Psychology, 71*(4), 100669. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2021.100669>
- Valdez-Menchaca, M. C., & Whitehurst, G. J. (1992). Accelerating language development through picture book reading: A systematic extension to Mexican day-care. *Developmental Psychology, 28*, 1106- 1114.
- Vally, Z. (2012). Dialogic reading and child language growth - combating developmental risk in South Africa. *South African Journal of Psychology, 42* (4), 617-627.
- Wasik, B. A., & Bond, M. A. (2001). Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology, 93*(2), 243-250. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.93.2.243>
- Whitehurst, G. J., Arnold, D.S., Epstein, J. N., Angell, A. L., Smith, M., & Fischel, J. E. (1994). A picture book reading intervention in day care and home for children from low-income families. *Developmental Psychology 30*, 679-689